

шими дошкільниками”, “Ознайомлення дітей дошкільного віку із семантикою орнаменту українського рушника” та ін.

Актуальними темами дослідження лабораторії “*Психолінгвістика розвитку дитини*” (завідувач — проф. Л.О.Калмикова) є такі: “Взаємодія ДНЗ і сім’ї у мовленнєвому вихованні дітей дошкільного віку”, “Формування мовленнєвого етикету в дітей старшого дошкільного віку”, “Формування синтаксичної будови мовлення старших дошкільників”, “Розвиток мовлення старших дошкільників у процесі сприймання творів живопису”, “Розвиток словесної творчості старших дошкільників у процесі сприймання літературних творів”, “Образотворчо-мовленнєвий розвиток дітей старшого дошкільного віку” та ін.

Студенти спеціальності “Дошкільне виховання” активно досліджують проблеми, що піднімаються в лабораторії “*Духовного розвитку особистості*” (завідувач — доц. Н.Є.Химич), зокрема: “Формування доброзичливої поведінки у дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури (на матеріалі літературної спадщини В.О.Сухомлинського)”, “Формування духовної культури у дітей дошкільного віку засобами мистецтва”, “Формування в дошкільників гуманних взаємин у театралізованій діяльності”, “Удосконалення духовного потенціалу студентів шляхом упровадження новітніх технологій у навчально-виховний процес педагогічних ВНЗ” та ін.

Проблемна тема *кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою* — “Підготовка фахівців до майбутньої професійної діяльності”. Під керівництвом досвідчених викладачів студенти працюють над такими темами: “Управління навчально-методичною роботою як фактор підвищення професійної компетенції педагогів”, “Розвиток вищої освіти на Україні та Болонський процес”, “Особливості професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з підлітками девіантної поведінки”, “Професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів до правового захисту дитинства”, “Становлення і розвиток системи підготовки соціального педагога у вищих навчальних закладах України” та ін.

Проблемна тема *кафедри загальної та практичної психології* — “Розвиток особистості в різних умовах депривації”. На думку викладачів кафедри, актуальними темами першочергового дослідження є такі: “Психологічні фактори прояву та корекції конфліктності у підлітковому віці”, “Психологічні особливості агресивної поведінки підлітків”, “Психологічні особливості та діаг-

ності комунікативної активності дітей раннього віку”, “Психологічні особливості переживання самотності у пізньому віковому віці”, “Психологічні особливості діагностики та корекції затримки психічного розвитку дітей шкільного віку”, “Соціально-психологічні чинники виникнення афективності у підлітковому віці” та ін.

Проте, аналіз виконання і захисту наукових студентських робіт (бакалаврських, дипломних та магістерських) дає можливість акцентувати увагу на типових помилках, що допускаються студентами.

З метою усунення недоліків і помилок у процесі написання дослідно-експериментальних робіт організовуються спільні семінари викладачів і студентів. Під час таких семінарів узгоджується тематика наукових робіт з кафедральною темою (проблемою), інструктуються студенти стосовно вимог, що ставляться до оформлення бакалаврських, дипломних та магістерських робіт. На кафедрах планується індивідуальна робота студента з написання дослідної роботи, консультацій з науковим керівником, а також терміни звітування студентів щодо виконання наукової роботи упродовж навчального року за вищезазначеною структурою.

УДК: 373.25.376.

ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ПАТОЛОГІЄЮ ЗОРУ ЗА МЕЖАМИ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Валентина Вертугіна
(м. Київ)

Стаття присвячена проблемам виховання та навчання дітей з особливими потребами за межами спеціального дошкільного навчального закладу. Автор розглядає проблеми ставлення до дітей з патологією зору з боку батьків.

The article is about the growing up and teaching children with special needs outside the special preschool educational establishment. The author shows up the problem of attitude toward children with pathology of sight from the side of parents which belong to different layers.

Визнання Україною Конвенції ООН про права дитини та Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захист і розвиток дітей посилило увагу до проблем дітей з особливими потребами і зумовило потребу у розробці цілеспрямованих дій держави для створення найсприятливіших умов їх інтеграції у систему сучасних відносин.

Серед головних завдань дошкільної освіти чільне місце займають такі:

- виховання здорової та життєво компетентної особистості;
- забезпечення якісної і доступної освіти кожній дитині;
- широке розповсюдження знань щодо розвитку і виховання дошкільнят серед батьків і громадськості.

Реалізуючи ці актуальні завдання, пріоритет слід надавати дітям з особливими потребами, які змогли б радіти життю і дарувати радість іншим, ставити реальну мету і досягати її. Як відмічає О.Л.Кононко, професор, доктор психологічних наук, дитина повинна жити повноцінним життям, діставати задоволення від власної діяльності, бути здатною почувати себе щасливою. На жаль, діти з особливими потребами досить часто почувують себе не досить комфортно серед своїх відносно здорових ровесників. Кожна дитина має право народитись здоровою, бути успішною в житті, але не завжди це право реалізується. Звичайно, існує досить багато різноманітних як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників, які впливають на розвиток особистості, на її здоров'я. Дитина не винна в тому, що має певні проблеми в розвитку, тому перед батьками, вихователями, вчителями постає питання створення сприятливого простору для її розвитку, а суспільство має об'єднатись навколо проблем своїх маленьких громадян. Певні кроки в цьому напрямі уже зроблено. Так, для задоволення освітніх потреб дітей з порушенням зору в Україні у 187 дошкільних навчальних закладах різних типів відкрито 695 груп, у яких навчаються 10,1 тис. дітей з проблемами зору (у 2004 р. – 9,9 тис. дітей). Міністерством освіти і науки України здійснюється системний моніторинг забезпечення права на освіту дітей-інвалідів. У даний час Міністерство працює над втіленням ряду організаційно-педагогічних і науково-методичних проблем щодо проведення корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими потребами. У Декларації та плані дій 27 Спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН "Світ, сприятливий для життя дітей" (травень 2002р.) наголошується, що саме родина насамперед відповідає за захист, виховання та розвиток

дітей. Але дослідження ЮНІСЕФ, проведені в Україні, свідчать, що переважна більшість родин не має необхідних знань та вад, що давали б змогу створити розвивальне середовище для повного розкриття потенціалу дітей з особливими потребами. Хоч в Україні і розроблені методичні рекомендації щодо взаємодії між сім'єю і днз з питань виховання дітей з патологією зору, проте існує досить багато чинників, які перешкоджають проведенню спільної роботи з даного питання, адже не всі діти з аномальним зором відвідують спеціальні дошкільні заклади. Певна кількість таких дітей виховується вдома, деякі відвідують масові дошкільні заклади, в яких не надається належна увага їхньому вихованню і навчанню, зважаючи на невідповідність викладачів, відсутність педагогів зі спеціальною підготовкою для роботи з дітьми зі зниженим зором, а також невідповідність умов для розвитку даної категорії дітей. Досить часто вчителі і викладачі проявляють нетерпимість до "нестандартної" дитини і не можуть надати кваліфіковану допомогу батькам у налагодженні стосунків "особливої" дитини з колективом. Тому, як показують дослідження Дегтяренко Т.В., Ковиліної В.Г., у них виникає бажання ізолювати таку дитину від ровесників, направити її в спеціальний заклад для дітей з проблемами, але ж є певна категорія дітей, для яких в залежності від стану здоров'я інтеграція може бути повною, частковою або комбінованою. На даний час дані види інтеграції ще не набули масового впровадження в практику.

Звернемо увагу на тих дітей, які не відвідують дошкільні заклади, а виховуються вдома і на причини, які спонукають батьків не віддавати дітей з патологією зору до спеціальних дошкільних закладів.

Однією з причин є нерозуміння батьками важливості корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми, яка проводиться спеціально підготовленими педагогами. Інша причина – це боязнь того, що у таких дошкільних навчальних закладах дітей не підготують до вступу в школу. Деякі з батьків вважають, що після відвідування спеціальних днз дітей не приймуть у загальноосвітній школі. Інші батьки керуються бажанням опікувати дитину самостійно, виражають занепокоєння щодо ставлення ровесників до дітей, які мають проблеми з зором, не розуміючи того, що через деякий час діти підуть до школи і можуть виникнути певні негаразди з навчанням, у стосунках з ровесниками. Слід

також виділити таку групу батьків, які не зважають на дефекти зору у їхніх дітей, не відвідують лікаря-офтальмолога, не дотримуються його рекомендацій щодо лікування органу зору і тому не приділяють належної уваги збереженню залишкових функцій зору.

Науковець Беленька Г.В. вказує на зміни в соціальному устрої суспільства. Однією із змін є різке розшарування суспільства, що призвело до появи бідних і багатих. Зважаючи на це, можна виділити групу дітей з проблемами зору, які не відвідують дошкільні заклади в результаті різних причин. Так, батьки, які досягли певного матеріального благополуччя, часто не можуть змиритися з тим, що їхня дитина має певні проблеми у розвитку, що їй потрібний інший режим зорового навантаження, ніж дитині з нормальним зором, що навчання і виховання дитини з патологією зору має свої особливості, часто перевантажують дитину різними заняттями, відвідуванням гуртків, дозволяють довго грати в комп'ютерні ігри тощо. Деякі батьки, маючи великі амбіції, хочуть "доказати" оточуючим, що їхні діти нічим не відрізняються від дітей без зорової патології і дозволяють дітям не носити окуляри, які прописав лікар. Вони, маючи кошти, наймають няню чи гувернантку для дітей, вважаючи непрестижним відвідування спеціальних дошкільних закладів. Але ж наймані працівники навряд чи матимуть спеціальну освіту для роботи з дітьми з патологією зору. Тому, можна сказати, що батьки роблять "ведмежу" послугу своїм дітям.

Спираючись на дослідження Ганни Беленької, можна виділити групу дітей, які не відвідують дошкільні заклади в зв'язку з тим, що їхні батьки ведуть асоціальний спосіб життя або не мають ні роботи, ні житла, ні сім'ї, але мають дітей (так звані "бомжі"), або мають житло та незначні кошти (пенсію, аліменти, невелику зарплату). Звичайно серед таких дітей є значна частина з порушенням зору, але на це ніхто не звертає увагу.

Нами було проведено опитування даної категорії батьків з метою визначення стану фізичного здоров'я їхніх дітей. Крім цього, з їхнього дозволу, тифлопедагог обстежила цих дітей з метою виявлення у них патології зору. Всього в опитуванні взяла участь 21 особа: ті, які мають дітей дошкільного віку. Опитування показало, що всі батьки хочуть, щоб їхні діти були здоровими, але скептично відносяться до стану здоров'я дітей, вважаючи, що, чим менше звертати увагу на хвороби, то організм дитини сам з нею впорається. На запитання про стан зору дітей всі ба-

татки відповіли, що діти гарно бачать. Після обстеження дітей тифлопедагогом виявили, що 12 дітей з 21 мають певну патологію зору: 4 – косокість; 3 – амбліопію; 3 – астигматизм; у 2 дітей – гострота зору нижче – 0,4 на обох очах (це інваліди по зору). Крім цього, у двох дітей виявлено запалення слизової оболонки ока. Вражає те, що, коли батькам повідомили результати обстежень, то ніхто з них не виявив бажання лікувати дітей. Лише ті батьки, діти яких можуть отримати інвалідність після досконалого обстеження, були зацікавлені в тому, щоб наважити певну допомогу дітям, але мотив був своєрідним: "Скільки грошей буде платити держава за інвалідність дитини?". Вражає також безпечність даної категорії батьків щодо здоров'я своїх дітей і їхнього майбутнього. Деякі з цих дітей завдяки турботі районних відділів освіти будуть відвідувати школи, тоді-то й поставив проблема виховання і навчання, а також реабілітації дітей з особливими потребами, але сенситивний період, коли можна було б допомогти дітям зберегти своє здоров'я, а можливо, і позбавитись певних недоліків у розвитку, буде упущено.

Положення про дошкільний навчальний заклад, проектом розпорядження соціально-педагогічного патронату сімей, які мають дітей-інвалідів, але не звертається увага на допомогу сім'ям, які виховують дітей з певними відхиленнями у розвитку. Дослідження Єрмакова В.П., Захарової Л.І., Феоктистової В.О. показують, що таким сім'ям необхідна допомога з боку держави, суспільства і спеціалістів різного профілю. Але, в той же час, спеціалісти не будуть працювати з проблемними дітьми, потребуватимуть і допомоги з боку батьків дитини з відхиленнями у розвитку. В зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема розробки нових технологій взаємодії батьків і спеціалістів. Актуальність і важливість проблеми обумовлена необхідністю найбільш ранньої і активної участі батьків у корекційно-розвивальній роботі зі своєю дитиною. Зважаючи на вище сказане, необхідно відмітити призначення науковців впровадити в процес підготовки педагогів навчального курсу "Сімейне виховання дітей з відхиленнями у психофізичному розвитку", вивчення якого озброїть майбутніх спеціалістів знаннями, навичками і уміннями, які необхідні для роботи з сім'єю дитини з особливими потребами.

Література

1. Башкірова І.Л. Психолого-педагогічні основи изучения семьи ребенка с нарушением зрения: Социально-психологичні проблеми тифлопедагогіки. Збірник наукових праць. Випуск 6. – Харків, 2006.
2. Бельська Г.В. Стратифікація суспільства та діти в ньому // Дошк. вих. - 2005. - №6.
3. Бондаренко Н. Соціальна адаптація дітей з порушенням зору в умовах загальноосвітнього навчального комплексу "Дошкільний заклад комплексного типу – середня школа з класами охорони та корекції зору": Науково-методичний збірник. – К., 2005.
4. Дегтяренко Т.В., Ковальова В.Г. Необхідність введення в процес підготовки корекційних педагогів учбового курсу "Семейное воспитание детей с отклонениями в психофизиологическом развитии": Социально-психологичні проблеми тифлопедагогіки. Збірник наукових праць. Випуск 6. – Харків, 2006.
5. Солодчук С.Є. Семейне консультування як вид психологічної допомоги сім'ї: Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. Зб. наукових праць. №4(6). – К., 2007.

УДК 371.13: 373.1.001.76

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОГО
ПРОФІЛЮ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІІрина Гавриш
(м. Харків)

В статтю обосновується авторський підхід к определению понятийно-терминологического аппарата педагогической неологизми как науки о процессах создания образовательных инноваций. Анализируются наиболее влиятельные научные подходы к определению основных категорий педагогической неологии.

Ключевые слова: педагогическая неология, творчество, педагогическое творчество, педагогическое новаторство, творческая личность педагога.

The author's approach proves to definition of the conceptually terminological apparatus of pedagogical neologii as sciences about processes of creation educational innovations is grounded in th article. The most influential scientific approaches to definition of the basic categories pedagogical neologii are analyzed.

Key words: pedagogical neologija, creativity, pedagogical creativity, pedagogical innovation, the creative person of the teacher.

Процеси створення освітніх інновацій мають бути предметом вивчення педагогічної неології, до категорій якої належать поняття "нове"; "новизна", "творчість" ("педагогічна творчість"), "наукова творчість" ("педагогічна наукова творчість"), "новаторство" ("педагогічне новаторство"), "творча особистість" ("креативна особистість", "творчий педагог").

Враховуючи те, що педагогічної неології як самостійної галузі наукового знання в Україні ще не існує, маємо хоча б стисло характеризувати означені терміни, спираючись для цього на основні положення психології та педагогіки творчості (Г. Альтшуллер, В. Андреев, Д. Боговяленська, П. Енгельмейер, О. Лук, Я. Цюномарьов, В. Пушкін та ін.) та теорії педагогічної творчості в дитинстві (В. Загвязинський, В. Кан-Калік, Н. Кічук, В. Іларев, О. Пехота, М. Поташник, С. Сисоева та ін.)

Гому *метою* нашої статті є узагальнення наукових підходів до визначення поняттєво-термінологічного апарату проблеми, яка обговорюється.

Семантичний аналіз поняття "нове" виявляє його фундаментальну властивість: незвідність нового до того, що було до нього. Тому можна погодитися із загальноприйнятим побутовим визначенням нового як того, що раніше не існувало.

У науці виокремлюються два змістові контексти нового: а) нове розглядається як синонім недавнього, того, що шойно виникло, у тому числі й того, що взагалі не існувало раніше; б) нове тлумачиться як те, що не входило до деякого реєстру, каталогу, множини.

У педагогічній інновації нове (новашія) визначається як прогресивні ідеї, підходи, методи та технології, які, використавучись уперше, дозволяють ефективно розв'язувати завдання виховання та освіти.

Як бачимо, трактування нового в педагогічній інновації має певні особливості порівняно із загальноприйнятим тлумаченням поряд з ознакою новизни суттєвими виявляються прогресивний характер новашії, а також її соціальна значущість. При цьому новизна розглядається вченими як відносна характеристика. "Те, що є новим для одного педагога, може бути відомим для іншого... Народжуючись у конкретний час, прогресивно розвиваючи завдання конкретно-історичного етапу, новашія може швидко стати надбанням багатьох, нормою загальноприйнятої масової практики, або застаріти, стати гальмом розвитку. Однак пізній час", – відзначає В. Сластьонін, обгрунтовуючи конкретно-історичний характер новизни [7, с. 21].